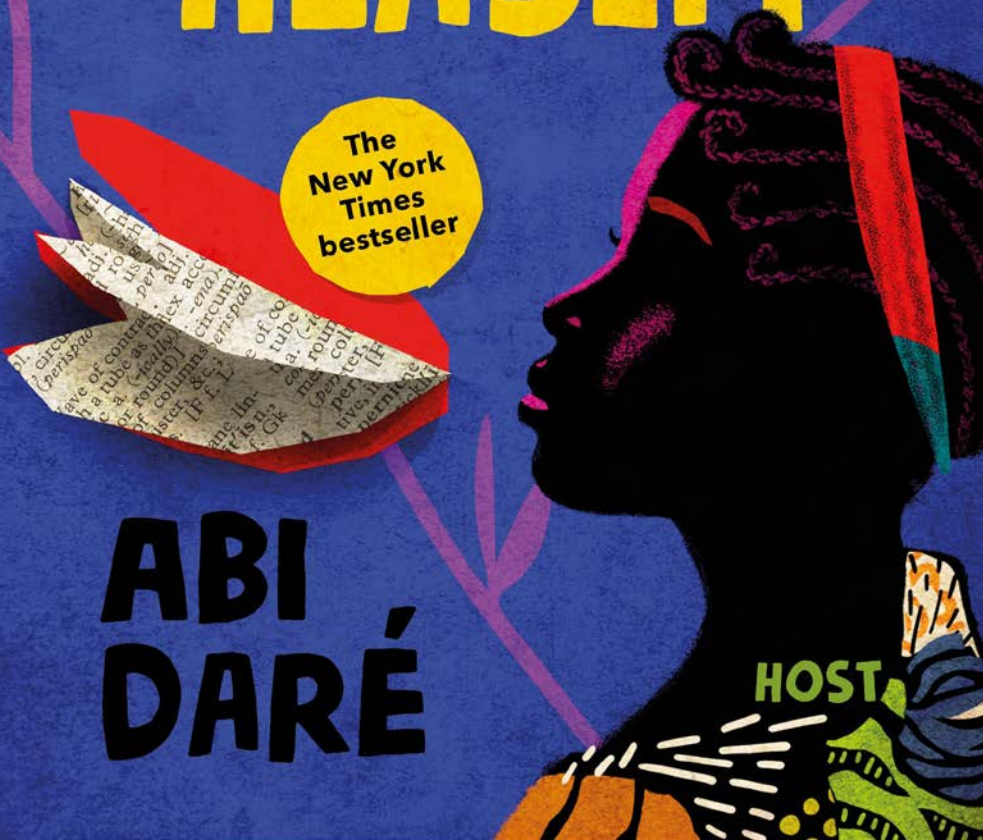

HOLKA SE SÍLÍCÍM HLASEM

The
New York
Times
bestseller

ABI
DARÉ

HOST

Vychází za finanční podpory
Ministerstva kultury ČR

The Girl with the Louding Voice

Copyright © 2020 by ADLC Ltd.

Cover design by Christopher Lin and Jason Booher

Cover illustration by Vikki Chu

Translation © Viktorie Hanišová, 2021

Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2021
(elektronické vydání)

ISBN 978-80-275-0944-7 (PDF)

ISBN 978-80-275-0945-4 (ePUB)

ISBN 978-80-275-0946-1 (MobiPocket)

Mé matce, profesorce Teju Somorinové. Nejen proto, že jsi chytrá a krásná a v roce 2019 ses stala první profesorkou účetnictví v Nigérii, ale také proto, žeš ve mně vzbudila víru v důležitost vzdělání a žeš toho pro mě tolik obětovala, abych z něj vytěžila maximum.

PROLOG

Nigérie je země, která leží v západní Africe. Žije v ní téměř 180 milionů lidí, což znamená, že je sedmou nejlidnatější zemí světa a také že jeden ze sedmi Afričanů pochází z Nigérie. Jako šestý největší vývozce surové ropy na světě a s HDP ve výši 568,5 miliard dolarů představuje Nigérie nejbohatší stát Afriky. Sto milionů Nigerijců však bohužel žije v chudobě s méně než jedním dolarem na den.

Kniha faktů o Nigérii. Od historie po současnost

1

Dneska ráno táta mě volá do obýváku.

Sedí na gauči bez polštářů a kouká do mě. Někdy na mě dívá takhle. Jako by mě chtěl bouchat pro nic, jako bysem měla ve tváři hovno, a když otevřu pusy, nevylezou ven slova, ale všude tady bude bejt smrad.

„Táto?“ řeknu, kleknu a položím ruku vzadu na záda.
„Volal na mě?“

„Pojď sem blíž,“ řekne táta.

Vím, že mi chce říct něco blbý. Vidím to v jeho oči: maj mdlou barvu jako hnědej kámen, co byl dlouho ve slunci. Oči má stejný jako tři roky dozadu, když mi říkal, že musím skončit vzdělání. Tenkrát byla nejvíc stará z dětí ve třídě a všichni na mě volali „teto“. Řeknu pravdu, že den, kdy skončila ve škole, a taky den, kdy umřela máma, byly nejvíc špatný dny v mém životě.

Když mi táta říká, ať jdu blíž, já nic, protože náš salon je velkej jako uvnitřek mazdy. Možná mám posunovat blíž a kleknu k němu do pusy? A tak kleknu na stejný místo a čekám, až řekne, co myslí.

Táta hrrr v krku a opře se o dřevo vzadu v gauči, kde nejsou polštáře. Polštáře zničily, protože náš poslední kluk,

Kayus, na ně hodně čššš. Už od malička čůral, jako by měl prokletí. Čůrání ničilo polštáře, a tak máma mu polštáře dala na spaní pod hlavou.

V salonu máme telku: zapneš, a nic. Náš nejvíc starej kluk, prvonarozenej, telku najdul v popelnici dva roky dozadu, když pracoval vedle ve vesnici jako popelářník. Máme ji tam jen jako módu. Vypadá dobře, sedá v našem salonu jako krásnej princ, v rohu za dveří, co vedou dounvitř. Taky ložili na ní malou vázu na kytku, co vypadá jako koruna na princově hlavě. Když máme návštěvy, táta dělá, že telka funguje, a řekne: „Adunni, pojd' sem a pust' zprávy pro pana Badu.“ A já na to: „Táto, ztratili dálkový ovládání.“ Táta pak vrtí s hlavou ach jo a řekne panu Badu: „Moje děti úplně k ničemu, zase ztratily dálkový ovládání. No jo, tak posadíme ven, napijem a zapomenem na bolení naší země, Nigérie.“

Pan Bada musí bejt velkej hlupák, jestli myslí, že táta nekecá.

Taky máme jeden větrák na stání, akorát mu chyběj dva lopatky, a tak vždycky fúúú ven vzduch, ze kterýho je akorát horko v celým salonu. Večer táta rád sedí před větrákem, nohy přes sebe na kotníku, a pije z lahve, která je jeho manželka od tý doby, co umřela máma.

„Adunni, tvoje máma umřela,“ táta řekne za chvíli. Cejtím, jak mu tělo smrdí z alkoholu, když mluví. I když táta nepil, z kůže a potu mu stejně jde smrad.

„Jo, táto, vím,“ řeknu. Proč mi říká něco, co už vím? Něco, co mi udělalo díru do srdce a naplnilo ho kamenem bolení, kterej tahám vždycky se sebou? Jak bysem mohla zapomenout, že máma kašlala krev, červeněj sliz s bublin-

kama sliní, do mojí ruky každé den celý tři měsíce? Když zavřu oči, abysem večer spala, pořád vidím krev a někdy ještě taky cejtím, jak je slaná.

„Vím, táto,“ řeknu znova. „Stalo něco další špatně?“

Táta vzdechne. „Říkali mi, ať jdem pryč.“

„Jdem kam?“ Někdy mám za tátu starost. Od té doby, co máma umřela, pořád říká věci, který nemá smysl, a někdy mluví sám do sobě a taky brečí, když myslí, že ho nikdo neslyší.

„Mám vám nosit vodu na ranní lázeň, táto?“ zeptám. „Taky máme snídaně, čerstvej chleba se sladký arašidy.“

„Obecní nájem je třicet tisíců,“ řekne táta. „Když nemůžeme platit, musíme najdout jiný místo na život.“ Třicet tisíců nair je hodně moc peněz. Vím, že táta tolik peněz nenažde, i kdyby hledal v celý Nigérii, protože neměl ani peněz pro školu, kam já chodila, sedm tisíců. Máma platila poplatek pro školu a nájem a jídlo a všechny peníze, než umřela.

„Kde budeme najdeme tolik peněz?“ zeptám.

„Morufu,“ řekne táta. „Znáš ho? Byl tady včera, aby mě viděl.“

„Morufu taxikář?“ Morufu je pan starej taxikář v naší vesnici, co má obličej jako kozel. Kromě dvěch manželek má Morufu čtyři děti, co nechoděj do školy. Jenom běhají kolem potoka ve vesnici ve špinavý kalhotě, tahají na provázku krabice od cukru, hrajou suwe a plác plác rukama, až jim skoro praská kůže. Proč Morufu navštívil u nás doma? Co hledal?

„Jo,“ táta řekne a málo usměje. „Je to dobrej muž, tendle Morufu. Včera mi dal překvapení, když říkal, že platí náš nájem. Celej třicet tisíců.“

„To je dobře?“ zeptám, protože to nemá smysl. Protože vím, že žádný muž neplatí nájem pro někoho jinýho, když něco nechce. Proč Morufu platí pro nás obecní nájem? Co chtěl? Nebo dluží pro tátu peněží ze dřív? Dívám na tátu, do očí mi přijde naděje, že to není to, co myslím. „Táto?“

„Jo.“ Táta čeká, plivne slinu a utře pot na čele. „Nájem je... za tvoje *owo-ori*.“

„Moje *owo-ori*? Výkupný za nevěstu?“ Moje srdce skoro rup, protože mám jenom čtrnáct a ještě ne patnáct a já nevezmu nějakýho pitomýho starýho muže, protože chci vrátit do školy a stát učitelka a dospělá žena a mít peněží na řídit auto a žít v pěkným důmů s gauči a na něm polštáře a pomoci tátovi a dvouma bráchům. Nechci brát navzděcky žádnýho pána nebo kluka nebo jiný lidi, a tak znova zeptám tátu, mluvím opravdicky pomalu, aby slyšel každý slovo, co říkám, a nepletl moji odpověď. „Táto, to jsou peněží za mě, nebo jinou svatbu?“

A táta kejvá pomalu, pomalu s hlavou jo, nevšímá slzí u mě v očí a kde mi začíná pusa a říká: „Peněží na svatbu je za tebe, Adunni. Budeš brát Morufa příští tejden.“

2

Když slunce uteče z oblohy a šup do praskliny ve tmě, posadím na rařiovou matraci v našem pokoji, kopnu Kayusovy nohy pryč od meřh a odpočívám zády o zeď.

Hlava mi na moje myšlení od rána hází hodně kameňů, otázky, co nemaj odpovědi. Co znamená, když mám bejt žena nějakýho pána, co má dvě manželky a čtyř děti? Co nutí Morufa, aby měl dvě manželky a pak ještě jednu? A táta, proč chce mě prodat starýmu pánovi a nemyslí, jak já cejtím? Proč nedrží slib, co dal mámě, než umřela?

Třu sobě hrud', do který mě bolejš všechny takový otázky, a tak vzdechnu a vylezu na nohy a jdu do okna. Venku věšič červenejš měsíč nízko na nebi, jako by sobě Bůh vytrhl vzteklý oko a hodil ho k nám do zahrady.

Dneska v noci lítaj ve vzduchu světlušky, jejich těla blejškaj jako hodně barev: zelená a modrá a žlutá, a každá z nich tancuje a bliká do tmy. Hodně dlouho dozadu máma mi říkala, že světlušky vždycky nosejš dobrý zprávy lidem v noci. „Světluška má oči jako anděl,“ říká. „Dívej na támdletu, co sedí na listu na stromu, Adunni. Ta nám nosí zprávu, že budem mít peněží.“ Já vůbec nebyla jistá,

jakou zprávu mi ta světluška chtěla nosit před tak hodně dávno, ale jedno mám jasný: penězí nikdy nenosila.

Když máma umřela, u mě vevnitř vyplo světlo. Pak byla v takový tmě hodně měsíců a Kayus mě pak jednou najdul v pokoji, kde bědovala a brečela, ve velkejch kulatejch očí měl bojení, prosil mě, ať končím to brečím, protože moje slzí ho bolejš do srdce.

Ten den vzala bolení a zamkla ho do srdce, abysem měla sílu starat o Kayuse a tátu. Ale někdy jako dneska bolení vyleze ze srdce ven a vyplázne jazyk na mý obličej.

Někdy v noci zavřu oči a najednou před mnou kuk máma jako růže: žlutá a červená a fialová růže s lesklejma listama. A když hluboko nadejchnu, tak cejtím, jak voní. Sladká vůně růžovýho keře, kterej roste kolem naší máty a kopřivy, cejtím kokosový mejdlo ve vlasech, když máma koupala v Aganskejch vodopádech.

Máma měla dlouhý vlasy, pletla je do copánků s černým nitěm a točila jednou, dvakrát, třikrát kolem hlavy jako tlustej provaz. Vypadalo to jako dva nebo tři malý pneumatiky, co jí seděly na hlavě. Někdy niť dala pryč a vlasy plác na záda, abysem je mohla učesat jejím dřevěným kartáčem. Občas mi brala kartáč z ruky, řekla mi, ať sednu na lavičke venku u studně a dala mi do vlasů tolik kokosovýmu oleji, že chodila po vesnici a smrdila jako smažený jídlo.

Když máma umřela, nebyla stará, měla jenom čtyřicet roky nebo tak, a každej den cejtím, že v duchu mi chybí její tichý smání a hlas, její měkký ruky a její oči, který říkaj víc, než povídala její pusa.

Máma nebyla nemocná moc dlouho, díky Bohu. Jen šest a půl měsíců kašlala a kašlala, až kašel sežral celý její tělo a ramena měla hubený jako klika od našeho obyváků.

Před tou nemocí, kterou na ni poslal ďábel, máma pořád pracovala. Pořád dělala todle a támdleto pro všechny ve vesnici. Smažila sto pufpufy každé den, aby prodala na trhu v Ikati, a někdy vzala z horkého oleji padesát jich, ty nejhezčí, zlatohnědý, a řekla mi, ať donesu Iyi, starý ženě, co žije v Aganu.

Nebyla jistá, jak Iya a máma spolu znaj, nebo jaký má opravdický jméno, protože *iya* je jorubský slovo pro starou ženu. Jen vím, že máma mě vždycky posílala, abych dala jíst Iye a starejm ženám, který maj nemoci okolo Ikati: horký amala a polívku z okry s rakama nebo fazole a dodo, měkkej, mastnej zelenej banán.

Jednou nesu pufpuf Iyi, když máma byla moc nemocná, takže nemohla cestovat tak daleko, a pak vrátím domů v noci a zeptám mámu, proč vždycky posílá jídlo pro lidi, když sama má tak špatně, že nemůže chodit daleko, a máma říká: „Adunni, musíš dělat dobro jiným lidím, i když nemáš sama dobře, i když celej svět kolem tebe nemá dobře.“

To máma mi ukazovala, jak modlit k Bohovi, jak dát do vlasů niť, jak prát oblečení bez mejdla a jak měnit kalhotku, když poprvý přijdula moje měsíční návštěva.

Můj krk je smrsklej, když teď slyším její hlas v mojí hlavě, kterej je mdlej a slabej, jako když prosila tátu, aby mě nedával nějakýmu mužovi na svatbu, když umře na tu nemoc. Taky slyším hlas táty, jak klepe od bojení, ale bojuje, aby měl sílu, když jí odpovídá: „Nech ten nesmysl,

že umřeš. Nikdo nic neumře. Adunni nebude brát žádnýho pána, slyšíš? Bude chodit do školy a dělat, co chceš, přísahám tobě! Honem, ať máš dobře a buď rychle zdravá!“

Ale máma neměla dobře a nebyla rychle zdravá. Dva dny, co táta sliboval, umřela a teď beru starýho pána, protože táta zapomíná věci, co slíbil mámě. Beru Morufa, protože táta potřebuje penízů na jídlo a obecní nájem a blbost.

Cejtím, jak mám slany oči, když vzpomínám to všechno, a hned jak vracím na matraci a zavírám oči, vidím mámu jako květ růže. Ale růže už nemá žlutý a červený a fialový barvy a lesklý listy. Tahle kytky je hnědá jako mokrej list, na kterej dupal špinavejma nohama muž, co zapomněl slib, kterej dal mrtvý manželce.

3

Nemohla spát celou noc, protože měla tolik trápení a vzpomínky.

Když kohout kikiriký poprvý, já nevyskočila, abysem jako každý den pustila do zametání a praní a mletí fazolí pro tátovu snídani. Ležím na matraci a oči mám zavřené a poslouchám všechny zvuky kolem. Poslouchám, jak v dálce kohout pouští hluboký, smutný jedno kikiriký a druhý kikiriký na náš mangovník, kde seděj kosi a jako vždycky ráno vesele zpívaj. Poslouchám, jak někde daleko někdo, možná farmář, seká sekerou do spodku stromu: sek sek sek. Poslouchám, jak košťata u někoho doma dělaj vššš na zemi, jak máma jinde doma volá na děti, ať vstávaj a jdou mejt, ať použijou vodu v hliněným, a ne železným hrnci.

Zvuky jsou stejný jako vždycky ráno, ale dneska je každý zvuk ošklivá rána do mého srdce, která mi připomíná, že moje svatba přijde brzo.

Sednu. Kayus pořád spí na matraci. Oči má zavřené, ale vypadá, že půlka jeho hlavy myslí: vstávej, a druhá půlka říká: spi. Od tý doby, co dali mámu do hrobu, Kayus takhle pere s očima, hází hlavu nalevo a napravo a třepe víčkama.

Sednu k němu blíž, přitisknu mu dlaň na víčka a zpívám mu do ucha ukolíbavku, než Kayus zaklidní.

Kayus má jenom jedenáct roky. Často chová špatně, ale mám Kayuse ráda. Běžel ke mně a brečel, když kolem něho postavili kluci na náměstí ve vesnici a smáli mu a nadávali, že je kočičí bojovník, protože Kayus dřív byl pořád nemocnej, a tak ho táta bral někam, kde vzali břitvu a cikcak mu říz říz říz do tváře jako znamení, který zažene ducha nemoci. Když díváš na Kayuse, máš pocit, jako by pral s velkou kočkou a ta jemu drápama poškrábala obličej.

To já Kayuse naučila všechny ty věci do školy, co znám: plus a mínus a přírodní věci a hlavně anglicky, protože táta nemá peněží ani pro Kayusovou školu. To já mu řekla, že bude mít světlo v budoucnosti, když sám sobě nutí učit.

Kdo bude starat o Kayuse, když беру Morufa? Prvona-rozenej?

Vzdechnu, kouknu na nejvíc starýho bráchu, prvona-rozenýho, jak spí na posteli, v obličejí vztek. Opravdic-ky jmenuje Alao, ale nikdo mu takhle neříká. Prvona-rozenej je první narozenej kluk, proto táta řekl, že je pro něj správně, aby spal na jediný posteli v pokoji, kterej máme dohromady všichni tři. To mně nevadí. Na posteli je tenká matrace z pěny, která má všude díry od štěnicí, který používaj matraci jako kuchyni a záchod. Někdy matrace smrdí jako podpaží zedníků na tržnici, co když zvedaj ruku, aby tě pozdravili, ten smrad tě může zabít.

Jak bude prvona-rozenej moct postarat o Kayuse? Ne-umí vařit ani uklízet ani vůbec nic jiný, jenom opravovat

auta. Nerad směje ani usmívá. Má devatenáct a půl a vypadá jako boxer, obě ruky a nohy připomínají tlustý větev stromu. Někdy celou noc pracuje v autoopravně Kassim Motors, a když pozdě vrátí domů, jenom báb na postel a spí. Teďka chrápe, je unavený, každý dechnutí fúúú mi do obličejí horkej vítr.

Dál koukám na prvonarozenýho, sleduju, jak zvedá a klesá jeho prsa, jako by do rytmu písničky, která nehraje, a pak otočím na Kayuse a dvakrát ho trošku plác do ramenu. „Kayusi, vstávej.“

Kayus nejdřív kuk na mě jedním okem a pak kuk i druhým. Tohle dělá vždycky, když chce vstát: první otevře jedno oko a druhý až potom, jako by bál, že když otevře obou očí najednou, bude problém.

„Adunni, spalas dobře?“ zeptá.

„Spala dobře,“ lhám, „a co ty?“

„Dobře ne,“ řekne a posadí za mnou na matraci. „Prvonarozenej říkal, že bereš Morufa příští tejden. Dělal na mě srandu?“

Vezmu jeho ruku. V mojí dlani je studená a malá. „Žádná sranda nic,“ řeknu. „Příští tejden.“

Kayus kejvá s hlavou nahoru a dolů, cucá rty a kouše do nich. Už neřekne ani jedno slovo. Prostě jenom kouše rty a drží a tiskne moji ruku.

„A vrátíš někdy po svatbě?“ zeptá. „Aby si mě učila? A vařila pro mě rejži s palmovým olejem?“

Pokřčím ramenama. „Rejže s palmovým olejem není těžká uvařit. Jenom umeješ rejži ve vodě třikrát a pak dáš do misky močit. Pak vem čerstvej pepř a —“ Přestanu mluvit, protože mám plnou pusy slzí, který mi krájej slova

a nutěj brečet. „Nechci brát Morufa,“ řeknu. „Prosím tě, prosíš pro mě tátu.“

„Nebreč,“ řekne Kayus. „Když brečíš, já budu taky.“

Já a Kayus držíme oba za ruky a brečíme potichu.

„Uteč, Adunni,“ řekne Kayus, utře slzí, oči má dokořán a plný naděje a bojení. „Uteč daleko a schovej.“

„Ne,“ řeknu a vrtím s hlavou. „Co když náčelník vesnice mě chytí, když budu utíkat? Zapomněls Asabi?“

Asabi je holka, která nechtěla vzít starýho pána, protože opravdicky milovala Tafu, to je jeden kluk, kterej taky pracoval s prvonarozeným v Kassim Motors. Den po svatbě Asabi utíkala pryč z vesnice s Tafou, ale nemohli daleko. Chytili Asabi před hranicí a hodně moc mlátili do ní. A Tafa? Pověsili ho jako kachnu na náměstí a tělo hodili do ikatskýho lesu. Náčelník říkal, že Tafa kradl jinýmu mužovi manželku. Že musí umřít, protože v Ikati musej všichni zloději trpět a umřít. Náčelník říkal, že musej zavřít Asabi do pokoje na sto a tři dny, dokud nenaučí sedět v dǔmu manžela a nepřestane utíkat.

Ale Asabi vǔbec nic nenaučila. Když utekly sto a tři dny, co byla zavřená, Asabi řekla, že ven nikdy nepůjde. A tak zůstala dodneška v pokoji, kouká na zdi, trhá vlasy z hlavy a pak je jí, škube řasy a schová do podprsenky, mluví se sebou a duchem Tafy.

„Možná půjdeš do Morufova dǔmu se mnou hrát,“ řeknu. „Vidím tě u potoka a taky na trhu a všude.“

„Myslíš?“ zeptá Kayus. „Co když Morufu mi nedá možnost přijít a hrát s tebou?“

Dřív než můžu myslet o odpovědi, prvonarozenej začne točit ve spaní, hodí od něho nohy a hlasitě prrrd a pak celej pokoj fuj smrad jako mrtvá krysa.

Kayus se usměje a dá si na nos ruku jako hrnek. „Možná je lepší brát Morufa než zůstat tady v dŕmu s prvonarozeným a jeho smrdutým prdem.“

Zmáčknu mu ruku a donutím moji pusy, aby usmála.

Čekám, než Kayus zase spí, a pak jdu pryč z pokoji.

Najdu venku tátu, kterej sedí na lavici v kuchyni u studni. Ráno začíná je jasný a slunce právě probudí ze spaní; je jako, když uděláš kolečko pomeranči a ukrojíš půlku a pak na tebe ta půlka pomeranči kouká z tmavý látky na nebi. Táta nemá oblečený žádnou košili, jenom kalhotu, a na nohách žádný boty. V koutku pusy má strčenej větviček, v jedný ruce černý rádio a v druhý ruce kámen, kterým bouchá na rádio, aby ho probudil. Tohle dělá každý ráno, aby probudil rádio, už předtím, než Kayus narodil, a tak dřepnu na písek a držím ruku na zádech a čekám, až rádio bude vzhůru.

Táta třikrát bouchá kamenem do rádia ko ko ko a rádio mu na to poví škrrrr škrrrr. Chvilku to trvá a pak mužskej hlas v rádiu řekne: „Dobré ráááno! Tady OGFМ 89,9. Stanice do každé vesnice!“

Táta plivne větviček do písku za mnou a dívá na mě, jako by mě chtěl bouchat do hlavy za to, že před ním takhle klaním. „Adunni, chci poslechnout zprávy v šest ráno. Co je?“

„Dobrý ráno, táto,“ řeknu. „Nemáme v dŕmu fazole. Pus-títe mě ven, abysem půjčila od Enitaniny mámy?“

Vevnitř mocej fazole ve vodě v plechovce, ale musím mluvit s někým o svatbě, která bude konat, protože já a Enitan jsme nejvíc dobrý kamarádky od tý doby, co jsme

naučili abecedu a počítat do deseti. Její máma taky má malou farmu a hodněkrát nám ráda dává fazole, jamy a polívku egusi a při tom říká, že platíme zpátky, až budeme mít dost peněz.

Táta mi udělá šok, když na mě zachacha a řekne: „Počkej.“

Posadí rádio na lavici strašně opatrně, ale rádio akorát prásk prásk a pak najednou mlčí. Propustilo duši. Už žádný hlas OGFM 89,9. Žádná stanice do každé vesnice. Táta chvíli dívá na rádio, černou krabičku, co mlčí, a pak na to udělá sss a chytne rádio na lavici a praští s ním o zem.

„Táto!“ řeknu a položím dvě ruce na hlavu. „Proč tak ničíte vaše rádio, táto? Proč?“ Telka nikdy nic, a teď je i všechno, co zůstalo z rádia, rozbitej plast a všude kolem žlutý a červený a hnědý dráty.

Táta zase udělá sss, sedne na levej zadek a strčí ruku do kapsy vzadu na kalhotě. Vytahuje dvě bankovky za padesát nair a dá je mi. Oči mám jako dva velký kola, dívám na penězí, který jsou špinavý a měkký a smrděj jako kouř od cigár. Kde táta najdul penězí, aby mi dal? Od Morufa? Srdce mi kroutí, když skládám nairy pod kraj šátku.

Neřeknu děkuju vám, táto.

„Adunni, poslouchej mě dobře,“ řekne táta. „Musíš platit tydle penězí za fazole. Pak řekneš Enitany mámu, že po tvojí svatbě já, tvůj táta,“ bouchá do hrudi, jako by chtěl sobě zabít, „platím za všechno, co nám doted'ka dávala. Platím všechno. I když bude stát tisíc nair, já platím. Každé nairu. Řekneš to jí, slyšíš?“

„Ano, táto.“

Dívá na rozbítý rádio na zemi a ohýbne pusou do úsměvu ze dřeva. „A pak koupím nový rádio. Pořádný. Možná i no-

vou telku. A polštáře do gauče. Nový — Adunni?“ Sek po mně okem, obličej přísněj. „Na co koukáš? Už běž! Honem!“

Když od něho jdu pryč, neřeknu ani jedno slovo.

Cesta k Enitanině důmů je tenká čárka studeného mokrého písku, která vede za řekou, a vedle nalevo keřové a napravo taky keřové. Vzduch tady na té straně vesnice je vždycky studeněj, i když slunce na obloze hodně září. Při kroku potichu zpívám, hlavu mám dolů, protože za keřema smějou děti z vesnice, který koupaj v řece a cákaj na sobě vodu. Nechci, aby někdo volal moje jméno, aby mě hloupě ptal na plány na nesmysl svatbu, tak poženu nohy a na konci cesty zahnu napravo, kde je zem zase suchá a kde je Enitaninej pozemek.

Enitan nemá dům jako ten náš. Její mámova farma má úspěchy, a tak asi před rokem začali lejt na červený bláto v jejich důmů cement a začali dům zlepšovat, a tak teď mají gauči s polštářema a postel s dobrou matrací a stojící větrák, kterej nedělá velkej rámus, když točí. Telka taky funguje, když zapneš. Někdy dokonce uloví filmy ze zahraničí.

Najdu Enitan vzadu důmů, táhne ze studni na tlustým provazu kýbl. Čekám, až Enitan položí kýbl, a pak volám její jméno.

„Á, kdo to k nám přijde takhle brzo?“ řekne Enitan a zvedá ruku do vzduchu jako salutování. „Adunni, nová manželka!“

Když ukloní hlavou, já plác ji přímo doprostřed hlavy. „Nechej to!“ řeknu. „Nejsem manželka. Ještě ne.“

„Ale brzo budeš manželka,“ řekne Enitan a zatočí šátek od hrudi, aby sobě krajem látky utřela čelo. „Já ti dala

zvláštní pozdrav. Někdy takhle rozčiluješ, Adunni. Proč rozčílíš dneska ráno?“

„Kde máš mámu?“ zeptám. Jestli její máma je doma, nemůžu mluvit s Enitan o svatbě, protože její máma úplně nejvíc nechápe, proč nechci vzít starýho pána. Když naposledy mě slyšela, jak povídám Enitan o tom, jak bojím, tahala mě za uši a říkála mi, ať sním svoje slova plný bojení a děkuju Bohovi, že budu mít muže, který chce o mě starat.

„Na farmě,“ řekne Enitan. „Já asi vím, proč jseš taková smutná. Pojď za mě. Mám nějaký fazole v —“

„Nejdu pro jídlo,“ řeknu.

„Tak proč máš obličej velkou starost?“

Kloním hlavu. „Přemejšlela o... prosila tátu, abysem nemusela brát Morufa.“ Mluvím tak moc potichu, že mě skoro neslyším. „Můžeš se mnou jít a prosit ho? Když jdeš se mnou, možná mění, jak o týdle věci rozhodl.“

„Prosila tvýho tátu?“ Cejtím v jejím hlasu něco silný, něco zmatený a taky rozčilený. „Proč? protože budeš mít lepší život?“

Strčím prsty na nohe do písku, cejtím ostrej kámen, kterej mě štípne do prstu. Jak to, že nikdo nerozumí, proč nechci vdávat? Když já byla pořád ve škole a byla nejvíc stará ve třídě, jeden hloupej kluk ve škole, Jimoh, mně pořád smál. Jednou, když jdula, abysem sedla ke stůlu, mi Jimoh říká: „Teto Adunni, proč jseš pořád na škole pro malý děti, když všichni tvoji kamarádi jsou na střední škole?“ Víam, že Jimoh chtěl, abysem brečela a cejtíla špatně, protože já nemohla začít jít do školy ve stejnou dobu jako ostatní děti, ale tak podívala ďáblovu klukovi na oči a on taky na mě díval. Dívala na jeho hlavu, která vypadala jako obrácenej

tříúhelník, a on na mě pořád koukal. Pak vyplazila jazyk a tahala za moje uši a řekla: „Proč nepracuješ v obchodu s kolama, když máš hlavu jako sedátko od kola?“ V ten den se celá třída třasila smíchem a já cejtila, jako že jsem hodně chytrá, ale pak učitel buch buch buch pravítko o stůl a řekl: „Ticho!“

V rokách, kdy chodila do školy, měla vždycky odpověď pro ty, který mně smáli. Vždycky pro mě bojovala, vždycky měla hlavu nahoru, protože vím, že chodím do školy, abysem učila. Když učíš, je jedno, kolik máš roky. Každěj může učit, a tak učila, měla dobrý známky za učení, a když začala bejt lepší v matike, mi táta řekl, že musím končit, protože neměli peněz za školný. Od tý doby snažím, abysem na učení nezapomněla. A když máme ve vesnici trh, dokonce zkouším učit malý kluky a holky abecedu a počítání. Nedostanu za učení moc peněz, ale máme od dětí mi někdy daj dvacet nair nebo pytlík kukuřice nebo misku rejži nebo plechovku sardink.

To všecko, co mi daj, vezmu, protože děti učím ráda. Líbí mi, jak maj vždycky oči jako slunce a ostrej hlas, když řeknu: „Písmeno A je jako?“ a oni řeknou: „A jako aktovka, AK-TOV-KA,“ i když tady nikdy žádnou aktovku na vlastní oči nevidíš, jenom tak v telke.

„Kdo bude učit malý děti, když máme ve vesnici trh?“

„Děti přece maj vlastní mámu a tátu,“ řekne Enitan, dá ruku křížem na hrud' a koulí očima. „Až narodíš děti, můžeš je učit!“

Koušu do rty, abysem zavřela slzí v oči. Ve vesnici je svatba dobrá věc. Hodně holek chtěj vdávat, bejt manželka jednoho muže nebo druhýho muže, ale já ne, já

Adunni ne. Lámu hlavu od tý doby, co mi táta řekl o svatbě, myslím, že je možná víc dobrá možnost než bejt manželka starýho muže, ale moje hlava nechce mi pomoct. Napadlo mě, že utíkám pryč, že běžím daleko, ale kam můžu jít, aby mě táta nenajde? Jak můžu jít a moje bráchy nechat ve vesnici jenom tak? A teď ani Enitan nechápe, jak já cejtím.

Zvedám hlavu, koukám na její obličej. Ona sama chce vdávat od tý doby, co měla třináct let, ale já myslím, že kvůli tomu, že její horní rta je ohnutá a naklání vlevo, protože když byla malá, měla nehodu, tak proto nikdo neříká jejímu tátovi, aby za něj vdala. Enitan nestará o školu a čtení. Je prostě ráda, když plete vlasy, a teď myslí, že začne kosmetickéj salon, zatímco bude čekat, až ji najde manžel.

„Nemůžeš jít se mnou a prosit pro mě tátu?“ řeknu.

„Prosit kvůli čeho?“ Enitan syčí nahlas a vrtí s hlavou. „Adunni, víš, jak moc dobrá to je věc pro tvoji rodinu. Myslíš na to, jaký máš trápení od tý doby, co tvoje máma...“ Vzdechne. „Vím, že ne tohle chceš. Vím, že máš ráda školu, ale dobře myslí, Adunni. Mysli, že tvoje rodina bude mít víc dobrý kvůli tomu. I když prosím pro tebe tátu, víš, že on mě neposlouchá. Přísahám, že když můžu najdout pána jako Morufu, aby mě bral, budu mít hodně štěstí!“ Kreje pusou jednou rukou a zasměje, jako že stydí. „Takhle budu tančuju na mojí svatbě.“ Chytne šaty na kolenouch a zvedne je vysoko, začne zvedat nohy, jednu dá před druhou, nalevo, napravo, napravo, nalevo na písničku, kterou uslyší jenom sama. „Líbí?“

Myslím na tátu, jak dneska ráno bouchal do rádia a jak plánuje, že koupí za Morufovy peníze nový věci.

„Líbí?“ zeptá znova Enitan.

„Tancuješ, jako by ti do obou nohouch zalezla nemoc,“ řeknu Enitan a zasměju moc silně, moc nahlas na moji pusku.

Pustí šaty, zatlačí prstem na její zuby a podívá na nebe. „Co bysem měla říct, ať je teď Adunni veselá, ej? Co bysem tak — á! Víím, co ti nese štěstí.“ Zvedne moji ruku a začne mě tahat dopředu dūmu. „Pojď a podívej na tydle všecy pěkný malovátka, který chci používat na tvoji svatbu. Víš, že na oči můžeš používat zelenou tužku? Zelenou! Pojď a já ti ukážu. Až to všecy budeš vidět, přijde ti moc štěstí! A potom můžeme jít k řece a —“

„Dneska ne,“ řeknu a zvednu ruku a otočím, abysem schovala slzi. „Mám moc práce. Tolik... přípravy na svatbu.“

„Jo tak,“ řekne. „Možná odpoledne bysem měla přijít k tobě do dūmu a zkusit s tebou malovátka?“

Vrtím s hlavou ne, pustím do odchodu.

„Počkej! Adunni,“ volá. „Jakou barvu na rtěnku mám přínýst? Červenou jako pro novou manželku, nebo růzovou pro mladou —“

„Nos černou,“ řeknu sama sobě, když zahnu za rohem. „Černou jako na pohřeb!“

4

Dva roky dozadu, než umřela máma, před naším důmem vrrr motor a pak u našeho mangovníku najednou stojí auto.

Seděla pod stromem a prala tátovej nátělník, a když auto zastavilo, přestala prát, sklepala mejdlo z ruky a pořádně koukala na auto. Ten pán musí bejt bohatej, když má takový auto, celý černý a lesklý, s velkejma pneumatiky a světlem vepředu jako rybí oči, když spějí. Dveří otevře a ven pán a s ním vyskočí vůně po šamponech a cigárech a parfémů. Vysokej jako nic, co já kdy viděla, kůži měl hnědou jako praženej arašíd a čistej obličej a dlouhá brada mi připomínaly hezký koně. Měl na sobě drahou kalhotu z látky jako zelená krajka a na úzký hlavě zelenou čepici.

„Dobré ráno, hledám Idowu,“ řekne, povídá moc rychle, hlas jako měkká látka. „Je tady?“

Idowu, tak jmenuje máma. Nikdy neměla návštěvu, akorát pět ženy z kostelní obce modlících manželek, který choděj každou třetí neděli za měsíc.

Dám ruku na oči, abysem kryla slunce. „Dobrý den, pane,“ řeknu. „Kdo jste?“

„Je tady?“ zeptá znova. „Jmenuju se Ade.“

„Bude doma večer,“ řeknu. „Chcete sednout, aby čekal?“
„Bohužel nemůžu,“ řekne. „Přijel jsem do Ikati jen proto, abych zašel na babiččin hrob. Babička... zemřela, když jsem byl v zahraničí. Napadlo mě, že se na cestě zpátky na letiště zastavím, abych pozdravil tvoji matku. Letí mi to dnes večer.“

„Letí? Jako lítadlo? Do zahraničí?“ O tomhle zahraničí jsem už něco slyšela, o Amrice a Londínu. Taky to viděla v telce, kde jsou ženy a mužové s kůží jako citron a nosem jako tužka a vlasama jako šňůry, ale nikdy nikoho ze zahraničí opravdicky na vlastní oči neviděla. Někdy je taky slyšela v rádiu, kde mluvěj moc rychle, mluvěj anglicky, jako by to byla nějaká zvláštní síla, kterou všechny pomatou.

Podívám na toho vysokýho muže, na jeho kůži, která je hnědá jako praženej arašíd, a na jeho krátký černý vlasy, který vypadaj jako houbička od pěny. Vůbec nepodobá lidím z telky. „Odkad' jste?“ zeptám ho.

„Z Británie,“ řekne, měkce usměje, ukázá bílý zuby rovný jako čárka. „Z Londýna.“

„A proč teda nejste takovej žlutej jako oni?“ zeptám.

Obličej má vážnej a pak najednou haha. „Ty skutečně musíš být Idowina dcera,“ řekne. „Jak se jmenuješ?“

„Mám jméno Adunni, pane.“

„Jsi stejně hezká jako bývala ona v tvém věku.“

„Děkuju, pane,“ řeknu. „Máma jela daleko, aby zdravila Iyu, starou kamarádku, která žije ve vesnici vedle. Nebude doma do večera. Můžu jí něco od vás říct?“

„To je ale škoda,“ řekne. „Můžeš jí vzkázat, že se za ní stavil Ade a hledal ji? Řekni jí, že jsem na ni nezapomněl.“

Když leze zpátky do auta a jede pryč, pořád myslím na to, kdo ten pán je a jak zná mámu? Když máma dojdula zpátky a já jí řekla, že tady byl pan Ade ze zahraničí v Británii, aby ji uviděl, mámě udělalo šok. „Pan Ade?“ ptala pořád znova, jako by byla hluchá. „Pan Ade?“

Pak začala trochu brečet, ale jen potichu, protože nechtěla, aby táta slyšel. Teprve až za tři tejdny jí zeptala, proč jí udělalo šok a brečela. Řekla mi, že pan Ade je z bohatý rodiny. Že hodně let dozadu bydlel v Lagosu, ale že na prázdnily jel za babičku do Ikati. Jednou máma prodávala pufpufy a pan Ade nějaký koupil. A pak najednou velká láska. Hodně. Řekla mi, že pan Ade byl její první kamarád kluk, jedinej, kterýho milovala. Oba dva měli vzít na svatbu. Ale máma nechodila do školy, a tak rodina pana Ade řekla, že nic, svatba nebude. Když pan Ade říkal, že sobě zabije, když nebere mámu, jeho rodina ho zastrčila do lítadla a poslala do zahraničí. A pak máma brečela a brečela a její rodina ji nutila, aby brala tátu, muže, kterýho nikdy nezamilovala. A teď táta chce, abysem to měla stejný.

Ten den máma řekla: „Adunni, nechodila do školy, a tak nemohla vzít, koho miluju. Chtěla pryč z týdle vesnice, abysem měla hodně moc peněží, abysem četla knihy, ale nic takový nebylo možný.“ A pak mě chytala za ruku. „Adunni, Bůh ví, že vydám poslední pot, abysem tě posílala do školy, protože chci, aby tys měla šanci do života. Chci, ať mluvíš dobře anglicky, protože v Nigérii všichni rozuměj angličtinu, a čím víc dobrou máš angličtinu, tím víc jednoduchý to máš, abys najdula dobrou práci.“

Pak trochu kašlala, posouvala na matraci na zemi, ale mluvila dál: „Tady v tý vesnici, když chodíš do školy, nikdo

tě nebude nutit, ať bereš nějakýho pána. Ale když necho-
díš do školy, dají tě nějakýmu mužovi hned, jak máš pat-
náct roky. Tvoje vzdělání je tvůj hlas, dcero. Bude mluvit
pro tebe, i když neotevřeš k mluvení pusy. Bude mluvit až
do dne, ve kterým tě zavolá Bůh, ať jdeš pryč.“

Ten den sobě řekla, že i když v životě nic nedostanu,
budu chodit do školy. Zkončím základní školu a pak
střední a pak chodím na univerzitu a stanu učitelka, pro-
tože nechci mít jen jakékoli hlas...

Chci mít sílící hlas.

„Táto?“

Sedí na gauči, oči má na telce, kouká na jeho odraženéj
šedivej skleněnej obličej, jako by čekal, že přijde kouzlo
a najednou bude koukat na zprávy o voleb.

„Táto?“ stoupám před něj. Už je noc a v salonu je mdlý
světlo od svíčky, která sedí na zemi, bílej vosk taví a teče
a dělá špínu vedle nohy gauči.

„To jsem já, Adunni,“ řeknu.

„Nemám slepý oko,“ řekne mi jorubsky. „Až bude jídlo
hotový, dej ho do talíře a dones.“

„Potřebuju s váma mluvit, táto.“ Nakloním a chytnu
ho dvě nohy. Mojí hlavě udělá šok, protože od tý doby, co
máma umřela, má táta nohy pořád víc a víc hubený. Cejtím
to, jako bysem držela jenom látku jeho kalhoty.

„Prosím, táto.“

Táta je tvrděj muž, obličej má vždycky přísněj a hádá
s každým doma, a proto já chtěla, aby Enitan jdula za
mnou a prosila tátu. Když je táta doma, každej musí dě-
lat, jako že je mrtvej. Ani slovo. Ani zasmát. Ani nehnout.

I když máma nebyla mrtvá, táta do ní pořád křičel. Před dlouho dobou ji taky mlátil. Jenom jednou. Dal jí jeden facek a ona pak měla tvář jako mango. Táta říká, že to dělal, protože mu odemlouvala, když do ní křičel. Že ženy nemaj mluvit, když mluvěj muži. Potom už ji nikdy nemlátil, ale taky spolu nebyli moc šťastný.

Kouká na mě seshora, na obličejí mu leskne pot. „Co je?“

„Nechci brát Morufa,“ řeknu. „Kdo o vás bude starat? Kayus a prvonarozenej jsou klukové. Vařit, práť prádlo a zametat podlahu ne, nic neuměj.“

„Zejtra nám Morufu přivede čtyři kozly.“ Táta zvedá čtyři tenký prsty a začne mluvit anglicky. „Jeden, dvě, tři, čtyři,“ řekne a při tom z jeho pusy vylítne slina a prsk na můj hořejší ret. „Taky nese slepicí. Domáci slepicí, hodně drahý. Jeden pytel rejže, druhý pytel rejže. A peněží. To já ti ještě neřekl. Pět tisíců nair, Adunni. Pět tisíců. Mám doma hezkou holku. Jak máš tolik let, nemáš bejt doma. Teď už máš mít aspoň jedno dva děti.“

„Když беру Morufa, tak celý mý budoucnost hodíte do koše. Mám dobrou hlavu, táto. Vy víte, učitel ví. Když budu najdout způsob, abysem mohla jít do školy, můžu vám pomáhat, když najdu dobrou práci. Nevadí mi, že chodím zpátky do školy a budu nejvíc stará ve třídě, vím, že umím něco naučit rychle. Brzo končím školu, stanu učitelka a pak budu brát za měsíc peněží v platu a postavím dům, koupím vám dobrý auto, černýho mercedesa.“

Táta frk frk, utře nos. „Nemáme peněz na jídlo a vůbec ne třicet tisíců nair za obecní nájem. Co ti pomůže, že staneš učitelka? Nic. Jenom ti to dá hlavu jako ořech. A ostřej jazyk, protože ten, co máš, není dost špičatej, co? Chceš bejt jako Tola?“

Tola je dcera pana Badu. Má dvacet pět roky a vypadá jako ještěrka agama s dlouhejma vlasama. Pan Bada ji poslal do školy v Idanra a ona teď pracuje v banku a má motorový auto a peněz, ale manžela nic nenajdula. Povídaj o ní, že manžela hledá všude, ale nikdo ji nebere, protože vypadá jako agama s dlouhejma vlasama, nebo možná proto, že má penězí jako muž.

„Má hodně penězí,“ řeknu. „Stará o pana Badu.“

„A nemá manžele?“ Táta vrtí s hlavou, dvakrát bouchá něho do ruky. „Proboha. Synové o mě staraj. Prvonozenej učí opravit auto v Kassim Motors. A brzo tam začne i Kayus. Co bysem s tebou dělal? Nic. Čtrnáct roky a skoro patnáct je hodně dobrý na svatbu.“

Táta znovu smrkne, škrábe na krku. „Právě včera mně Morufu říkal, že jestli mu umíš dát prvonozenýho, tak mi dá deset tisíců nair.“

Něco mi padne na hrud', přidá k tomu druhýmu závaží, který mám od té doby, co umřela máma.

„Ale vy dal mámě slib,“ řeknu. „A teď na slib zapomenete.“

„Adunni,“ řekne táta a vrtí s hlavou. „Slib nám jídlo do břicha nedá. Slib neplatí náš nájem. Morufu je dobrej muž. Je to dobrá věc. A šťastná věc.“

Prosím tátu dál, držím jeho nohy a močím mu nohy slzama, ale táta mě neslyší. Pořád dál vrtí s hlavou ne a říká: „Je to dobrá věc, šťastná věc. Idowu bude šťastná. Každěj bude šťastná.“

Když zejtra ráno přijde Morufu a táta mě volá, abysem přišla a děkuju mu za slepicí a kozly, já nic. Řeknu Kayusovi, ať řekne tátovi, že přijdula moje měsíční návštěva. Že mi

špatně, protože bolí břicho. Ležím na matraci a schovám obličej pod mámovým šátkem, když slyším tátu a Morufa v obýváku, jak otvíraj víčko ginu a louskaj arašíd.

Slyším, jak Morufu směje nahlas, mluví jorubsky o voleb, který budou za rok, o Boko Haram, co kradli hodně holky od školy jen minulej měsíc, a o taxikování.

Ležím tam jenom tak a brečím na mámův šátek, až padne noc a obloha je celá černá jako mokrá hlína.